

Europejska Stolica Kultury - Centrum życia kulturalnego Europy w 2009 roku przenosi się do Wilna i do Linz

Ideę Europejskiej Stolicy Kultury (ESK) przedstawiła w dniu 13 maja 1985 roku grecka minister kultury Melina Mercouri podczas spotkania Rady Europejskiej ministrów kultury. Tytuł Europejskiej Stolicy Kultury ma przyczynić się do zbliżenia narodów Europy. Miasto noszące tytuł Europejskiej Stolicy Kultury ma szansę zaprezentować i wypromować swój potencjał kulturalny na arenie międzynarodowej korzystając ze wsparcia ze strony Komisji Europejskiej. Tytuł Europejskiej Stolicy Kultury to doskonała szansa na stworzenie w mieście długofalowej strategii rozwoju w oparciu o kulturę.

Projekt ESK przyciąga tłumy odwiedzających do wyróżnionych miast i cieszy się rosnącym powodzeniem wśród Europejczyków. Projekt jest niezwykle prestiżowym przedsięwzięciem, który przynosi wielkie korzyści zwycięskiemu miastu – stolicy wywarły w minionych latach nieoceniony wpływ na kulturę, społeczeństwo i gospodarkę. W dłuższej perspektywie przyczynia się do rozwoju turystyki, wzmacnia promocję miasta zwiększając jego rozpoznawalność w Europie, a także wpływa na rozwój jego infrastruktury.

Od chwili wprowadzenia projektu w życie przeszedł on wiele zmian, które podyktowane były chęcią zdemokratyzowania procedur i wytworzenia wolnej konkurencji miast w walce o tytuł ESK.

Od 31 grudnia 2006 r. podstawy prawne ESK wyznacza decyzja nr 1622/2006/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 24 października 2006 roku ustanawiająca działanie Wspólnoty na rzecz obchodów „Europejskiej Stolicy Kultury” w latach 2007-2019. Określa ona m. in. kolejność pełnienia przez państwa członkowskie tytułu gospodarza projektu Europejskiej Stolicy Kultury oraz procedury wyboru.

Europejska Stolica Kultury jest najbardziej udanym projektem kulturalnym Komisji Europejskiej, w którym dotychczas wzięło udział trzydzieści siedem miast europejskich.

W bieżącym 2009 roku, tytuł Europejskiej Stolicy Kultury pełnią – Wilno (Litwa) oraz Linz (Austria)

WILNO

Położone nad Wilią, ponad półmilionowe Wilno, stolica Litwy zostało założone przez twórcę Wielkiego Księstwa Litewskiego Giedymina, który wznosił drewniany zamek (zwany Wysokim) na Górze Zamkowej. On także przeniósł stolicę z Trok do Wilna. Wielki książę litewski i król polski Władysław Jagiełło w 1387 roku nadał miastu prawa magdeburskie oraz zaczął sprowadzać osiedleńców. Wilno rozwijało się dynamicznie, powstawały liczne cechy

rzemieślnicze. Najświetniejszy okres w dziejach miasta to czasy zyguntowskie. Powstała wówczas mennica, arsenał, młyny, most na Wilejce, liczne szpitale i pałace. Pracowali tu architekci i rzeźbiarze włoscy. Wilno stało się miastem wielu narodowości. W 1579 roku król Stefan Batory założył Akademię prowadzoną przez jezuitów, co stało się zalążkiem Uniwersytetu Wileńskiego. W Winie znajduje się Ostra Brama, jedyna zachowana z 9 bram miejskich, w murach miejskich, wzniesionych w XVI wieku, której sława wiąże się ze znajdującym się w niej sanktuarium maryjnym i Obrazem Matki Boskiej Ostrobramskiej.

Wilno jest pierwszym z miast noszącym tytuł ESK i pochodzącym z kraju byłego bloku wschodniego. Przewiduje się, że krajowy Program „Wilno – Europejska Stolica Kultury 2009” obejmie prawie 900 imprez kulturalnych, artystycznych i społecznych, w których weźmie udział ponad 3 mln osób. Program Europejskiej Stolicy Kultury zbiega się z obchodami Tysiąclecia Litwy.

Kampania reklamowa i PR w ramach zatwierdzonego przez Rząd Republiki Litewskiej krajowego programu „Wilno – Europejska Stolica Kultury 2009” trwała przez cały listopad 2008 roku i obejmowała Łotwę, Estonię, Finlandię, Polskę, Wielką Brytanię, Francję, Danię, Niemcy, Norwegię oraz Szwecję. Była to jedna z największych w historii kraju zintegrowanych kampanii medialnych za granicą, prezentująca Litwę i zachęcająca do przybycia na Litwę i jej stolicę - Wilna. Kampania miała przyczynić się do rozpowszechnienia informacji : „Wilno jako Europejska Stolica Kultury otwiera bramę do kraju obchodzącego swoje tysiąclecie“. „Jednym z zadań programu „Wilno – Europejska Stolica Kultury 2009” jest stworzenie podstaw do dalszego rozwoju kulturalnego i ekonomicznego państwa, dlatego ta kampania jest inwestycją w przyszłość. Jest ona zorientowana nie tylko na popularyzowanie imprez zaplanowanych na 2009 rok, ale też przyczynienie się do wzrostu znajomości Litwy i Wilna oraz ich pozytywnego kojarzenia za granicą“ – powiedziała Elona Bajorinienė, dyrektor Instytucji Publicznej „Wilno – Europejska Stolica Kultury”. „Jednym z celów tego programu jest animacja życia kulturalnego całego kraju, stworzenie nowych tradycji imprez kulturalnych“.

Wilno i Linz przejęły pałeczkę przejęły pałeczkę Europejskich Stolic Kultury od Liverpoolu (Wielka Brytania) i Stavanger (Norwegia).

Imprezy inauguracyjne program „Wilno – Europejska Stolica Kultury 2009” rozpoczęły się w noc sylwestrową. Kilka minut przed godz. 23, przy Pałacu Koncertów i Sportu w Wilnie, na wielopoziomowej scenie zamontowanej za szklaną fasadą pałacu ponad 150 wykonawców zaprezentowało mieszkańcom i gościom Wilna musical „@Hoffman_Spragtukas” - współczesną muzyczną interpretację baśni, urodzonego w Królewcu pisarza E. T. A. Hoffmanna „Dziadek do orzechów i król myszy” oraz klasycznego baletu P. Czajkowskiego „Dziadek do orzechów“. O północy niebo nad placem Katedralnym znajdującym się w sercu Wilna rozjaśnił trwający 20 min., spektakl świetlno-muzyczny jednego z najświetniejszych w świecie twórców efektów świetlnych, Gerta Hoffa. Było to wspaniałe 8-częściowe misterium

światła, stworzone specjalnie na otwarcie programu „Wilno – Europejska Stolica Kultury 2009“ i obchodów Tysiąclecia Litwy. Wieczór pierwszego dnia 2009 roku uświetniło „Misterium lodowe” z udziałem słynnych par łyżwiarzy figurowych, które odbyło się na otwartej arenie lodowej urządzonej na placu Ratuszowym w Wilnie. W tym dniu została też otwarta w Wileńskiej Galerii Obrazów wystawa malarstwa genialnego gruzińskiego artysty Niko Pirosmani.

Najważniejsze wydarzenia organizowane w ramach programu „Wilno – Europejska Stolica Kultury 2009“

Dziedzictwo rzemiosła wileńskiego“ - cały rok

Projekt jest częścią programu Historii Żywej i ma się przyczynić do odrodzenia tradycji lokalnego, wileńskiego rzemiosła. W ramach projektu raz w miesiącu będą się odbywały imprezy edukacyjne w historycznych miejscach cechów wileńskich. Pierwsza impreza - w styczniu 2009 r. była poświęcona początkom zakładania cechów rzemieślniczych w Wilnie oraz „Zgromadzeniu bractwa miodowego kuśnierzy“, w lutym został zaprezentowany najstarszy i najbogatszy cech złotników, w marcu będzie zaprezentowany cech krawców wileńskich, następnie rzemiosło kowalskie, szewcy i garbarze, cech tkaczy. Można też będzie zwiedzić pracownię stolarzy, wileńskiego cechu garncarzy i szklarzy, zobaczyć, jak pracują wileńscy introligatorzy, a w ostatnim miesiącu roku wziąć udział w dawnej produkcji żywności. Odbędzie się również dwudniowy Jarmark św. Bartłomieja, zostanie wydana książka pt. „Rzemiosła w Wilnie: tradycje i współczesność“.

ARTSCAPE - od 15 stycznia 2009 r. do 27 lutego 2010 r.

Projekt prezentujący w Wilnie najoryginalniejszych współczesnych przedstawicieli sztuk wizualnych, jazzu i filmu z dwunastu Europejskich Stolic Kultury. Twórczość tych autorów jest prezentowana wraz z dziełami dwunastu najważniejszych litewskich twórców z tych samych dziedzin twórczości. Intensywny półtoraroczny program ma na celu budowę kulturalnych mostów łączących byłe, obecne i przyszłe Europejskie Stolicy Kultury.

„Dzień Muzyki Ulicznej“ - 2 maja

będzie to święto jednoczące wszystkich mówiących najbardziej uniwersalnym językiem na świecie – językiem muzyki. Na zaproszenie muzyka i aktora A. Mamontovasa zawodowi wykonawcy oraz amatorzy zaleją wileńskie ulice, podwórka, skwery i place. Uzbrojeni w najprzeróżniejsze instrumenty muzyczne zagrają rock, muzykę klasyczną, jazz, muzykę awangardową, folklor, wybiją rytmy afrykańskie. To dzień, angażujący także wszystkie litewskie miasta i miasteczka w święto wolnej twórczości, spotkań muzyków i społeczności.

Noc Kultury - „Niech będzie noc!” - 20 - 21 czerwca

Będzie to odbywające się w noc letniego przesilenia święto kultury, sztuki, muzeów i muzyki. Mieszkańcy i goście miasta są zachęceni do kulturalnej wędrówki po Wilnie oraz do udziału w nocnych lekcjach tańca, odwiedzenia kina pod otwartym niebem, wysłuchania koncertów w kościołach, obejrzenia wystaw w muzeach i galeriach, prezentacji mody, pokazów laserowych, czytania poezji oraz udziału w innych akcjach artystycznych, w których tradycje miejscowe przeplatają się z europejskimi.

„Sztuka w niezwykłych miejscach” - od 19 do 27 września

Projekt zmieni oblicze Wilna, będzie twórczą ingerencją artystów i oryginalnie myślących ludzi w niezwykle miejsca w mieście. W najprzeróżniejszych nietradycyjnych dla sztuki miejscach – na bazarze, na mostach, nieczynnych fontannach, podwórkach na starówce, „domach-widmach” – zostaną zrealizowane projekty zawodowych artystów – instalacje wideo i audio, operetki, performance, tańce, akcje społeczne i niespodzianki.

Lux – Festiwal Światła – od 28 listopada do 6 grudnia

O najciemniejszej porze roku Wilno rozświetli Festiwal Światła LUX. Jest to propozycja nieoddania miasta siłom ciemności, a wręcz przeciwnie – wpuszczenia do życia więcej światła! Podczas festiwalu nauka, przyroda i sztuka zjednoczą się, by odkryć tajemniczą istotę światła.

Strona internetowa : <http://www.vilnius2009.lt/pl/main/>

LINZ

Linz to około 200 tysięczne, założone przez Rzymian i położone nad Dunajem miasto, perła baroku.

Linz najlepiej poznawać spacerując. Wiele ciekawych miejsc czeka na odkrycie. Rynek imponujący wielkością, na którym przyjemnie posiedzieć latem w kawiarnianym ogródku, a zimą obejrzyć świąteczny jarmark. Koniecznie trzeba zobaczyć Pöstlingberg, miejscową górę z kościołem pielgrzymkowym, kolejką w grocie oraz pięknym widokiem na miasto. Warto udać się na ulicę Landstraße i boczne uliczki z pięknymi wystawami, trzema miejskimi centrami handlowymi, butikami firmowymi największych światowych marek oraz mniejszymi sklepami, zachęcającymi do smakowania i szperania. Potem najlepiej wpaść do małego bistro, restauracji lub kawiarni, aby rozkoszować się różnościami kulinarnymi. Na przykład kawałkiem tortu Linz. Ten rozkoszny deser zachwyca już od 300 lat.

Żadne z austriackich miast nie zmieniło się tak dramatycznie jak Linz w ostatnich latach. Linz było spokojnym miastem handlowym, kiedy za sprawą Adolfa Hitlera, który zaadoptował je jako miasto rodzinne, stało się stolicą przemysłu ciężkiego ze wszystkimi związanymi z tym skutkami i ryzykami. Dzisiejszy Liz to nowoczesne, miejskie centrum z kwitnącą gospodarką

i wyjątkową jakością życia. Miasto, w którym wiele się dzieje i gdzie jest przyszłość. Linz – Europejska Stolica Kultury chce być postrzegane jako Miasto Przyjazne, Miasto Stolica, Miasto Potężne, Miasto Podróży, Miasto Światowe, Miasto Pamięci, Miasto Wiedzy, Miasto Przyjemności, Miasto Wakacji oraz Miasto Marzeń. Przeszłość, teraźniejszość i przyszłość Linz są wyrażone w różnych projektach. Europa i Świat to dodatkowe punkty programu Europejskiej Stolicy Kultury, dzięki którym ludzie rzeczywiście poczują otwartość miasta.

Na program **Linz09** („Linz – Europejska Stolica Kultury”) składa się 220 projektów.

Inauguracja programu rozpoczęła się przed północą, 31 grudnia 2008 roku, kiedy na obszarze naddunajskiego wybrzeża, od Ars Electronica Center, mostu Nibelungenbrücke, Muzeum Sztuki Współczesnej Lentos, aż po Dom Brucknera, wśród bajkowych pokazów i niesamowitych fajerwerków nad Dunajem zabrzmiała światowa premiera Rocket Symfonii, w wykonaniu chóru składającego się z kilku setek chórzystów i 16 solistów.

Dzień Nowego Roku powitał Linz wernisażem wystawy “Best od Austria” w Muzeum Sztuki Współczesnej Lentos. Na wystawie, która będzie trwać do 10 maja zgromadzono 100 najlepszych współczesnych dzieł sztuki pochodzących ze zbiorów około 30 austriackich kolekcji i muzeów. W Muzeum Lentos od 2 marca do 30 czerwca, będą pokazane dzieła francuskiego malarza, Henrie de Toulouse-Lautreca. Ciekawą wystawą będzie również ekspozycja “Zielona wstęga Europy”, którą będzie można oglądać od 2 lipca 2009 do 8 stycznia 2010 roku, w nowym, południowym skrzydle Muzeum Zamkowego.

2 stycznia nastąpiło otwarcie spektakularnego pod względem architektonicznym **Ars Electronica Center**, w którym mieści się, zajmujące powierzchnię 4,000 m², Muzeum Przyszłości. Szklana bryła budynku oświetlona diodami LED zdoła brzeg Dunaju i wzbogaca dzielnicę kulturalną nad brzegiem rzeki.

Linz, Pamięć – Spotkanie z niedawną przeszłością

Historia XX wieku jest jednym z ważniejszych tematów programu Linz – Europejska Stolica Kultury. Biuro Stolicy Kultury pracowało razem z Muzeum prowincji Górnej Austrii, aby pokazać “**Stolicę Kultury Führer’a** ” (od 17 września 2008, do 22 marca 2009), która stanowi konfrontację z przeszłością Narodowego Socjalizmu jako całości, ze szczególnym uwzględnieniem nazistowskiej polityki kultury i regionalnego życia kulturalnego ery nazistowskiej.

Sztuka w Przestrzeni Publicznej

“**Kultura dla Wszystkich**” jest jednym z celów miasta. Linz09 traktuje ten cel dosłownie i oferuje wiele projektów w publicznych przestrzeniach. Od 28 maja do 13 września będzie miał miejsce następny, po projekcie wystawienniczym **Schaurausch** z 2007 roku i **Tiefenrausch** z 2008 roku, projekt **Höhenrausch** (wysokowościowa Euforia) - ostatni z

trylogii. Przestrzenią zwiedzania – po wystawach i podziemiach, wykorzystanych w poprzednich edycjach projektu - będą dachy domów. Goście będą podziwiać spektakularne widoki oraz dzieła sztuki współczesnej. Przygoda wysokowościowa będzie prowadzić z parkingu położonego na dachu centrum handlowego, aż do domu handlowego Urszulanek, aby potem wrócić z powrotem na solidny grunt.

Święta Góra – od 13 czerwca do 13 września

Kulminacją każdego pobytu w Linz jest wycieczka na górę Pöstlingberg, z której roztacza się panoramiczny widok miasta. Projekt **Święta Góra** ukazuje to miejsce w innej perspektywie : 20 instalacji i interwencji artystów z Austrii i zagranicy pozwoli pielgrzymom, spacerowiczom i turystom poznać Pöstlingberg z innej strony.

Linz – Europejskie Modelowe Miasto Akustyki

Stolica Kultury zajmuje się też dziedziną muzyczno-akustyczną. Program Linz – Miasto Akustyczne chce spowodować, aby ludzie słuchali świadomie. Projekt zawiera kampanię skierowaną przeciwko niechcianym hałasom, które bombardują nas w przestrzeniach publicznych. Program odbywa się w dwóch publicznych audytoriach — byłym Centralkino (od listopada 2008 do listopada 2009) oraz w Katedrze Św. Marii Panny (do października 2009) i w Akustikon, w miejscu, w którym odbywają się badania akustyczne, szkolenia teoretyczne i edukacja (od połowy 2009 roku).

Strona internetowa : www.linz09.at

Europejskie Stolice Kultury:

- 1985: Ateny (Grecja)
- 1986: Florencja (Włochy)
- 1987: Amsterdam (Holandia)
- 1988: Berlin (Niemcy)
- 1989: Paryż (Francja)
- 1990: Glasgow (Wielka Brytania)
- 1991: Dublin (Irlandia)
- 1992: Madryt (Hiszpania)
- 1993: Antwerpia (Holandia)
- 1994: Lizbona (Portugalia)
- 1995: Luksemburg
- 1996: Kopenhaga (Dania)
- 1997: Saloniki (Grecja)
- 1998: Sztokholm (Szwecja)
- 1999: Weimar (Niemcy)
- 2000: Avignon, Bergen, Bologna, Bruxelles, Helsinki, Cracow, Reykjavik, Prague, Santiago de Compostela.
- 2001: Porto(Portugalia), Rotterdam (Holandia)

2002: Bruges (Belgia), Salamanca (Hiszpania)
2003: Graz (Austria)
2004: Genoa (Włochy), Lille (Francja)
2005: Cork (Irlandia)
2006: Patras (Grecja)
2007: Luksemburg (Luksemburg), Sibiu (Rumunia)
2008: Liverpool (Wielka Brytania), Stavanger (Norwegia)
2009 Linz (Austria), Wilno (Litwa)
2010 Essen (Niemcy), Pécs (Węgry) i Istambuł (Turcja)
2011 Turku (Finlandia) and Talin (Estonia)
2012 Guimarães (Portugalia), Maribor (Słowenia)
2013 Francja (Marsylia), Słowacja (Koszyce)
2014 : Szwecja i Łotwa
2015 : Belgia i Czeska Republika
2016 : Hiszpania i Polska
2017 : Dania i Cypr
2018 : Holandia i Malta
2019 : Włochy i Bułgaria

Opracowała: Aleksandra Szala – Konsultant Europe Direct - Poznań